6. РУСАНОВ, Г. Преступление геноцида как международное преступление: анализ corpus delicti. В: *Журнал российского права*. 2016, № 7.

STANDARDE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIA INDEPENDENȚEI JUDECĂTORILOR (Abordări definitorii)

Carolina CAPAȚÎNA

Independența judiciară presupune că justiția trebuie să fie liberă de orice influențe ale guvernului, parlamentului sau ale altor interese private. Independența justiției este o cerință de bază a statului de drept, care derivă de la principiul separației puterilor în stat. Această cerință impune, atât independența structurală a sistemului de justiție, cât și independența individuală a judecătorilor. Fără independența judecătorilor, nu se poate vorbi de o activitate autentică de înfăptuire a justiției, iar realizarea principiului independenței judecătorului se asigură prin procedura de înfăptuire a justiției, precum și prin modul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție a judecătorului.

Independența magistratului este premisa statului de drept și garanția fundamentală a unei corecte judecăți. Aceasta presupune că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gândire al judecătorului. În Republica Moldova, potrivit art. 116 alin. (1) din Constituţie, „Judecătorii instanţelor judecătoreşti sînt independenţi, imparţiali şi inamovibili, potrivit legii” [1].

Pentru ca judecătorii să asigure supremația legii, ei au nevoie de un statut și de garanții speciale: independență și imparțialitate. Există un adevărat *Corpus Iuris judiciar internațional*, ce reflectă preocuparea diverselor organisme internaționale mondiale, regionale, cu caracter guvernamental și neguvernamental, vizând consolidarea rolului judecătorului. Printre acestea se enumeră: Declarația Universală a Drepturilor Omului (ONU, Paris, 1948); și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ONU, 1966), Convenția Europeană a Drepturilor Omului (Consiliul Europei, Roma, 1950), Principiile de bază ale independenței justiției (Adunarea Generală a

ONU, 1985), Cartea Europeană privind statutul judecătorilor (Consiliul Europei, Strasbourg, 1998); Carta UE privind Drepturile fundamentale (Consiliul european, Nisa, 2000), Carta Europeană a Judecătorilor (Asociaţia Europeană a Magistraţilor, 1987); Statutul Universal al Judecătorilor (Uniunea internaţională a magistraţilor, 1999), Principiile de la Bangalore asupra deontologiei judiciare (UNODC, Grupul judiciar pentru întărirea integrităţii, 2001) ş.a.

Judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate. Justiţia ca sistem, dar şi judecătorii individual, trebuie să fie capabili să-şi exercite atribuţiile, fără a fi influenţaţi de puterea legislativă, puterea executivă, ori de diverese grupuri de interese şi persoane. În aplicarea legii, independenţa judecătorilor exclude noţiunea de subordonare şi ierarhie. Principiile internaţionale, statuează în mod explicit că, judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate şi să acţioneze fără restricţii şi fără a fi obiectul unor influenţe, incitări, presiuni, ameninţări sau intervenţii ilegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cui vin. Judecătorul, în calitate de deţinător al puterii judecătoreşti, trebuie să poată să-şi exercite funcţia în deplină independenţă în raport cu toate constrângerile, forţele de natură economică, socială şi politică şi chiar în raport cu alţi judecători. De aceea, independenţa judecătorilor nu este un beneficiu adus judecătorilor, ci al cetăţenilor, iar Statutul Universal al Judecătorilor debutează cu reglementarea independeţei nu ca un drept, ci ca o obligaţie (art. 1 alin. (1)). Scopul pentru care judecătorii trebuie să fie independenţi, este realizarea unei justiţii imparţiale. Cu privire la răspunderea civilă şi penală, art. 10 din Statutul Universal al Judecătorilor, prevede, „Când aceasta este admisă, acţiunea civilă îndreptată împotriva unui judecător, precum şi aceea în materie penală, inclusiv arestarea, trebuie efectuate în condiţii ce nu pot avea drept obiect exercitarea unei influenţe asupra activităţii judiciare a acestuia”.

Aplicarea sancţiunilor nu trebuie să aducă atingere independenţei justiţiei. Judecătorii sunt cei care interpretează legea, ei nu pot face obiectul unor proceduri disciplinare în baza simplei exercitări a funcţiilor judecătoreşti, cu excepţia cazurilor în care este dovedit comportamentul nedemn al judecătorului. Erorile judiciare necesită a

fi rezolvate pe calea apelului, în spiritul respectării jurisdicţiei şi a procedurii, interpretând, aplicând legea sau evaluând probele. Celelalte erori judiciare, care nu pot fi îndreptate prin acest mod, trebuie să conducă cel mult, la o acțiune a părții nemulțumite împotriva statului [2].

Pe plan internațional, problema independenței justiției a fost examinată de ONU încă din deceniul 9 al sec. XX. Astfel, în anul 1980, la Geneva a fost examinat „Studiul independenței și imparțialității puterii judiciare, judecătorilor și asesorilor și independența avocaților”, studiu realizat de L.M. SINGHXI, care deţinea funcţia de preşedinte al Baroului de pe lângă Curtea Supremă din India [3].

O justiție puternică influențează, determină și menține o stare economică sănătoasă, o societate în care ordinea socială se manifestă pe deplin. Când din anumite motive funcția și rolul puterii judecătorești sunt diminuate, statul pierde calitatea de stat de drept cu toate consecințele și implicațiile socioeconomice ce decurg din aceasta.

Independenţa judecătorească este o condiţie obligatorie pentru existenţa statului de drept şi garanţia fundamentală a unui proces echitabil. Judecătorii „au sarcina deciziei finale asupra vieţii, libertăţilor, drepturilor, obligaţiilor şi proprietăţii cetăţenilor” (expunerea principiilor fundamentale ale Naţiunilor Unite, preluate în Declaraţia de la Beijing; şi art. 5 şi 6 ale Convenţiei europene privind drepturile omului). Independenţa acestora nu este o prerogativă sau un privilegiu în propriul lor interes, ci în interesul statului de drept şi al celor care caută şi doresc înfăptuirea justiţiei.

Această independenţă trebuie să existe în raport cu societatea în general şi cu părţile din orice litigiu asupra căruia judecătorii trebuie să se pronunţe. Puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali, egali ca importanţă, ai statului democratic modern. Ea are un rol şi funcţii importante în relaţia cu ceilalţi doi piloni. Ea are grijă ca guvernele şi administraţiile să poată fi trase la răspundere pentru acţiunile lor şi, în ceea ce priveşte puterea legislativă, are sarcina de a se asigura că legile adoptate sunt aplicate şi, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu Constituţia sau cu orice altă legislaţie superioară

(precum cea a Uniunii Europene). Pentru a-şi putea îndeplini îndatoririle pe care le are în aceste domenii, puterea judecătorească trebuie să fie independentă faţă de aceste autorităţi, fapt care implică libertate faţă de relaţiile inadecvate şi de influenţa exercitată de aceste autorităţi. Astfel, independenţa serveşte ca o garanţie a imparţialităţii. Acest lucru are, în special, implicaţii asupra a aproape tuturor aspectelor legate de cariera unui judecător: de la pregătire la numire până la promovare şi sancţionare disciplinară [4].

Independenţa judecătorească trebuie să fie garantată de standarde naţionale până la cel mai înalt nivel posibil. În consecinţă, statele trebuie să includă conceptul de „independenţă judecătorească", fie în Constituţie, fie printre principiile fundamentale recunoscute de statele care nu au o Constituţie scrisă, dar în care respectul pentru independenţa judecătorească este garantat de o cultură şi tradiţie îndelungate. Acest lucru scoate în evidenţă importanţa fundamentală a independenţei, prin recunoaşterea poziţiei speciale pe care o au jurisdicţiile de drept anglo-saxon (îndeosebi în Anglia şi Scoţia) cu o lungă tradiţie de independenţă, însă fără niciun fel de legi scrise.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 [Accesat: 21.07.2019], Disponibil: http://constcourt.md/public/files/file/Baza%20legala/constitutia_ro_22.05.17_ro.pdf
2. LAZĂR, C. *Independenţa judecătorilor este un beneficiu al cetăţenilor*, [Accesat: 23.07.2019], Disponibil: https://www.timpul.md/articol/puncte-de-vedere-independenta-judecatorilor-este-un-beneficiu-al-cetatenilor-20420.html
3. *Garanţiile juridice acordate principiului independenţei judecătorilor în legislația română în vigoare*. Autori: Vasile-Sorin Curpăn, Cosmin-Ștefan Burleanu, pagini: 55, [Accesat: 25.07.2019], Disponibil: http://sorincurpan.ro/carti/garantiile_juridice_acordate_principiului_independentei_judecatorilor_in_legislatia_romaniei_in_vigoare.pdf
4. *Independența și impartiallitatea magistratului. Legislație, doctrină, jurisprudență*, judecător, doctorant Ana Cristina LABUS, membru al Consiliului Superior al Magistraturii din România, 2009, procuror, doctor Tamara MANEA, inspector – Inspecția Judiciară, 11.01.2009.